

PROGRAM

- Joseph Haydn (1732 – 1809)** **Strygekvartet i G-Dur, opus 76 nr. 1**
Allegretto con spiritu
Adagio sostenuto
Menuet. Presto
Allegro ma non troppo
- Garth Knox (1956)** **Satellites**
Geostationary
Sceptral sunrise
Dimensions
- PAUSE
- L. v. Beethoven (1770-1827)** **Strygekvartet nr. 7 i F-Dur, opus 59 nr. 1**
Allegro
Allegretto vivace e sempre scherzando
Adagio molto e mesto
Allegro

Friction Quartet

Den fremragende amerikanske Friction Quartet spiller strygekvartetter af Haydn, Garth Knox og Beethoven. Kvartetens medlemmer er **Kevin Rogers** og **Otis Harriel** på violin, **Lucia Kobza** bratsch og **Doug Machiz** cello. Den unge kvartet er ikke mindst berømt for at forny repertoiret for strygekvartetter. Mange nulevende komponister har skrevet værker til dem. Sideløbende med koncerten i Aarhus Musikforening giver kvartetens medlemmer masterclass for elever ved Det jyske Musikkonservatorium.

Det første værk i aftenens program er en af Haydn's sene strygekvartetter. Joseph Haydn (1732 – 1809) var i det meste af sit komponistliv ansat ved hoffet på slottet Esterhaza i nærheden af Wien hos fyrst Esterhazy. Han var således væsentligt bedre økonomisk stillet end sine komponistkolleger Mozart og Beethoven. Han måtte så til gengæld finde sig i at tilhøre tjenerstaben og være ikklædt lakejernes uniform. Da han nærmede sig pensionsalderen, fik han friere vilkår og tilbragte først nogle gode år i London, hvor hans symfonier blev opført. Da han vendte hjem derfra, var der kommet en ny fyrst Esterhazy, der ikke interesserede sig så meget for musik. 1795 flyttede Haydn derfor til Wien. Den nye fyrste beholdt dog Haydn i sin stab og forlangte kun at han leverede en messe om året til fyrstens hustru navnedag (en praksis som dog efterhånden ebbede ud). I Haydn's sidste år fra 1795-1809 komponerede han først og fremmest vokalmusik. Indenfor instrumentalmusikken bibeholdt han dog interessen for strygekvartetgenren, og i disse år komponerede han de sidste 8 hele kvartetter. Haydn omtales ofte som strygekvartetgenrens fader. Han skrev strygekvartetter gennem hele sin karriere, i alt 68, og hans kvartetstil dannede forbillede for både Mozart og Beethoven. *Opus 76* kaldes *Erdödy kvartetterne* og er en samling på 6 kvartetter komponeret i 1797. Vi hører i aften den første af disse: *Nr 1 i G-dur*.

Det andet værk på programmet *Satellites* er komponeret af Garth Knox. Han er født 1956 i Irland, men voksede op i Skotland i en familie, hvor alle spillede et strygeinstrument. Knox fik en bratsch og han begyndte senere at studere bratsch i London på the Royal Academy of Music, hvor han i dag er gæsteprofessor. Han er bosiddende i Paris, hvor han har arbejdet sammen med bl.a. Boulez. Han har været medlem af Arditti Strygekvartet, med hvem han har uropført en række værker. Knox værk består af 3 satser. Han udtrykker følgende om værket:

Første sats: Geostationary: I rummet bliver den tilsyneladende enkle idé om at stå stille et komplekst begreb, der kræver stor præcision og enorm indsats, og kun er opnåelig ved at rejse med stor fart. I *Geostationary* ønskede jeg at fange dette paradoks i musik, med altid mindst et instrument (sædvanligvis bratschen) i evig mekanisk bevægelse, alt imens violinerne prøver at drive deres statiske melodi - som det aldrig lykkes at forlade starttonen bag sig og hver gang falder tilbage i tomrummet. Med regelmæssige mellemrum fejrer kredsløbet (i verdensrummet) vore fire astronauter gennem den

samme meteorbygge, hvor de er bombarderet af højenergi mikropartikler der spredes i hver sin retning.

Satsen *Spektral solopgang* hentede inspiration ved at høre en astronaut tale i radioen om at han så adskillige solopgange om dagen, når han befandt sig i rummet, og det uformindskede mirakel som han følte hver gang han oplevede intensiteten af lyset og det absolutte mørke, der fulgte derefter. Jeg ønskede at kombinere denne idé med en slags langsom sats som sædvanligvis blev brugt af barokkomponister, der sommetider blot anvender nogle få enkle akkorder over hvilke musikerne improviserer. I dette stykke hører vi tre solopgange i løbet af tre minutter, hver efterfulgt af mørke illumineret af en af musikerne.

Sidste sats *Dimensions* handler om de mange mulige dimensioner, som omgiver os, her repræsenteret af buens fysiske bevægelser. I den første dimension er kun vertikal bevægelse mulig, dernæst kun horisontal bevægelse, herefter følger kun cirkulær og endelig udtrykker de to sider af buen (stokken og hårene) et binært valg. Morskaben starter, når man begynder at blande dimensionerne, idet musikerne glider fra den ene til den anden, og satsen opbygger et klimaks af spektakulært "buefyrværkeri".

Aftenens sidste værk er *Beethovens strygekvartet opus 59 nr.1 i F-dur*. Den er komponeret i sommeren 1806. Beethovens kvartetter samler sig i 3 perioder. Efter den første periode med opus 18 kvartetterne gik der ca. 6 år, før Beethoven tog genren op igen, og det blev med de 3 såkaldte russiske strygekvartetter (opus 59). De er tilegnet fyrst Rasumowsky, der var russisk diplomat i Wien og selv var en ivrig kammermusiker samt Beethovens nænen. Disse kvartetter blev komponeret i Beethovens såkaldte mellemste periode på samme tid som første version af *Fidelio* forelå, *G-dur klaverkoncerten opus 58*, den fjerde symfoni opus 60 og hans violinkoncert opus 61. Opus 59 kvartetterne har motiviske fællestræk og fremstår som en cyklisk helhed. De er livsbekræftende og frit musicerende, hvilket er karakteristisk for den 36-åriges stil i denne periode. Beethoven afprøvede sine kvartetter på den professionelle Schuppanzigh Quartet, som kom til at fungere som et laboratorium, hvor hans idéer blev afprøvet. Værket blev uopført i Rasumowskys palæ. Det fremkaldte voldsomme reaktioner. Samtiden satte ikke pris på værket. Det er i den sidste sats, at man får allusioner til det russiske, da Beethoven anvender tematisk materiale fra russiske folkemelodier. Temaet i sidste sats er djærvt, dansepræget og temperamentsfuldt og fremføres af celloen i finalen. I den afsluttende koda skifter det russiske tema mellem instrumenterne.

Eva Kullberg

 Kære publikum. Sluk venligst for lyden på din telefon. Desuden beder vi om, at man venter med at tjekke henvendelser på telefonen ... til efter koncerten. Tak!

MUSIKHUSET AARHUS

Symfonisk sal søndag den 29. september
2019

Friction Quartet

aarhus
musikforening